

تحلیل عوامل موثر بر توسعه گردشگری روستایی از دیدگاه روستاییان استان چهارمحال و بختیاری

مهدی کریمی دهکردی: کارشناس ارشد توسعه روستایی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران
علی اصغر میرک‌زاده: استادیار ترویج و توسعه روستایی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران*
فرشته غیاث‌وندغیانی: استادیار ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تاکستان، تاکستان، ایران

وصول: ۱۳۸۹/۱۲/۱۹ پذیرش: ۱۳۹۰/۶/۲۲، صص ۹۹-۱۱۲

چکیده

گردشگری از مهمترین فعالیتهای انسان معاصر است که همراه با بوجود آوردن تغییراتی شگرف در سیمای زمین، اوضاع سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و روش زندگی انسان‌ها را دگرگون می‌سازد. همچنین این مقوله یکی از عوامل بسیار مهم در راستای تبادل فرهنگی و آشنایی با ملل دیگر از ابعاد متعدد طبیعی، فرهنگی و... می‌باشد، یکی از انواع مهم گردشگری، گردشگری روستایی می‌باشد، که امروزه جایگاه بسیار بالایی در مطالعات مربوط به توریسم و گردشگری به خود اختصاص داده است. هدف کلی از انجام این تحقیق، تحلیل عوامل موثر بر توسعه گردشگری روستایی از دیدگاه روستائیان استان چهارمحال و بختیاری بود. پژوهش حاضر با روش توصیفی و پیمایشی در روستاهای هدف گردشگری در استان چهارمحال و بختیاری به انجام رسیده است. جامعه آماری تحقیق شامل کلیه روستائیان روستاهای هدف گردشگری استان چهارمحال و بختیاری بود (N=21548)، که تعداد 264 نفر (سرپرست) از آنها براساس جدول بارتلت، به عنوان نمونه آماری تعیین و از روش تصادفی منظم یا سیستماتیک انتخاب شدند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه ای روا و پایا گردآوری و با استفاده از نرم افزار SPSS15 و EXCEL تجزیه و تحلیل شده است. نتایج حاصل از تحقیق نشان داد که هفت عامل برنامه‌ریزی دولتی، مشارکت، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، بهداشتی و محیط زیست، امنیت و آرامش و تبلیغات و سودمندی در مجموع 72/04 درصد واریانس عوامل موثر بر توسعه گردشگری در این استان را تبیین کرده اند. همچنین نتایج حاصل از رگرسیون چندگانه نشان داد که شش متغیر عامل برنامه ریزی دولتی، مشارکت، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، بهداشتی و محیط زیست، امنیت و آرامش در شش گام وارد معادله شدند و در مجموع 67/2 درصد از تغییرات متغیر وابسته تحقیق را تبیین کردند. **واژه‌های کلیدی:** برنامه‌ریزی، توسعه، روستا، چهارمحال و بختیاری، گردشگری

مقدمه

استناد تعاریف سازمان جهانی جهانگردی، پیش نیاز توسعه ی پایدار گردشگری، تلفیق و هماهنگی اهداف اقتصادی، زیست محیطی، اجتماعی و فرهنگی است. این امر متضمن تامین منافع درازمدت جامعه میزبان، گردشگران میهمان و حفاظت از منابع طبیعی و میراث

گردشگری از مهمترین فعالیتهای انسان معاصر است که همراه با بوجود آوردن تغییراتی شگرف در سیمای زمین، اوضاع سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، منش و روش زندگی انسان‌ها را دگرگون می‌سازد. به

فرهنگی است. از این نظر، برنامه ریزی و مدیریت گردشگری یک فعالیت فرابخشی است که رویکردی جامع نگر و به هماهنگی بخش‌های مختلف مرتبط نیاز دارد (حاجیلویی و همکاران، ۱۳۸۷). در سال ۲۰۰۵ گردشگران و کسانی که به منظور گذراندن تعطیلات و تفریح به مسافرت رفتند، ۶۰۴ میلیون نفر و درآمد حاصل از آن (منهای هزینه‌ی حمل و نقل)، به بیش از ۸۰۰ میلیارد دلار رسید (Holden, 2000). با توجه به پیش‌بینی سازمان جهانی جهانگردی در سال ۲۰۱۰ بیش از ۲۳۰ میلیون نفر از منطقه آسیا و اقیانوسیه دیدن می‌نمایند (WTO, 2000). اگر کشور ایران با توجه به قابلیت‌ها و پتانسیل‌های فراوان خویش بتواند تنها ۵٪ از این مسافران را جذب نماید، درآمد ایران بالغ بر ۱۲/۸ میلیارد دلار خواهد بود، که این مبلغ چیزی در حدود درآمد حاصل از فروش نفت در طول یک سال است (مدهوشی و ناصرپور، ۱۳۸۲).^۱ گردشگری تقریباً دو برابر نفت سود ماندگار دارد و استفاده صحیح از پتانسیل‌ها و ظرفیت‌های گردشگری در ایران می‌تواند سودی معادل دو برابر ذخایر نفتی را به کشور سرازیر کند (روزنامه کیهان، به نقل از خبرگزاری آفتاب، ۱۳۸۹). شاید چنین تصور شود که سال ۲۰۱۰ رو به اتمام است و تدوین برنامه در این حوزه بسیار درآمدزا (گردشگری) مشکل باشد ولی بر اساس پیش‌بینی سازمان جهانی گردشگری برای سال ۲۰۲۰ تعداد گردشگران ۱۵۶۱ میلیون نفر پیش‌بینی

شده است (Holden, 2000). به گواه آمار سازمان جهانی گردشگری سالانه بیش از ۶۰۰ میلیون نفر از نقاط دیدنی کشورهای مختلف بازدید می‌کنند اما در این بین سهم ایران با این شهرت و آوازه تنها دو میلیون نفر بوده است (WTO, 2008). شورای جهانی سفر و گردشگری در گزارش‌های خود که به بررسی اثرات اقتصادی توریسم در ۱۸۱ کشور جهان از جمله ایران تا سال ۲۰۲۰ پرداخته است وضعیت نامطلوبی را برای آینده گردشگری ایران پیش‌بینی کرده است (World travel and tourism council, 2009). این در حالی که در سال ۱۹۹۹ فقط نزدیک به ۱/۰۰۸ میلیون جهانگرد از ایران دیدن نموده‌اند و در این میان کمتر از ۱٪ جهانگردان ایران از استان چهارمحال و بختیاری که یکی استان‌هایی با قابلیت‌ها و پتانسیل‌های فوق‌العاده زیاد است و ظرفیت‌های لازم را برای توسعه صنعت گردشگری را در اختیار دارد، دیدن کرده‌اند.^۲ بر اساس سند چشم‌انداز ۲۰ ساله گردشگری ایران باید ۲۰ میلیون گردشگر خارجی تا سال ۱۴۰۴ هجری شمسی و ۲۰۲۵ میلادی داشته باشد. همچنین سهم ایران از درآمد گردشگری جهانی از هفت صدم درصد در سال ۸۳ به دو درصد در سال ۱۴۰۴ برسد به گونه‌ای که ایران در سال ۱۴۰۴ سالانه نزدیک به ۲۵ میلیارد دلار از محل گردشگر ورودی درآمد کسب کند (برگرفته شده از سایت دروازه، ۱۳۹۰). در سال ۲۰۱۰ میلادی درآمد حاصل از گردشگر ورودی به

۲- اگر استان چهارمحال و بختیاری بتواند با برنامه ریزی صحیح تنها ۲٪ (درصدی بسیار پائین و قابل حصول) از درآمد قابل حصول را جذب نماید، مبلغی بیش از ۲۷۵ میلیون دلار به دست خواهد آمد که درآمدی بسیار هنگفت بوده و میتواند تأثیری بسیار شگرف در رشد اقتصادی استان و کل ناحیه داشته باشد.

۱- چنانچه به طور متوسط هر جهانگرد رقمی بالغ بر ۱۲۰۰ دلار ارز در کشور هزینه نماید، (در مدت ۱۰ روز اقامت) صاحب نظران برآورد می‌نمایند که ورود هر جهانگرد به ایران معادل فروش ۶۰ تا ۷۰ بشکه نفت (با احتساب قیمت بین ۱۸ تا ۲۰ دلار برای هر بشکه نفت) درآمد ایجاد می‌نماید. (سازمان برنامه ریزی و مدیریت لرستان، ۱۳۷۸).

ابزاری برای توسعه مناطق روستایی (با جاذبه‌های خاص گردشگری) باشد، چرا که این مقوله می‌تواند به عنوان یک منبع مالی جدید، وضعیت اقتصادی مردم محلی را بهبود و به عنوان منبعی در خصوص زدودن فقر باشد (Breidenhann & Wickens, 2004; Fossati & Panella, 2000; Giaoutzi & Nijkamp, 2006; Lee & Chang, 2008). توسعه صنعت گردشگری می‌تواند عاملی مهم در جهت رفع فقر، افزایش اشتغالزایی و افزایش درآمد برای مردم مناطق روستایی باشد (Sebele, 2010) و به زبان ساده تر اینکه توسعه گردشگری و توسعه روستایی دو عامل مرتبط به هم بوده که توسعه هر کدام بر دیگری اثری مثبت دارد (Arntzen, Setlhogile et al., 2007). ایران از نظر وجود آثار تاریخی و فرهنگی در میان ده کشور اول جهان قرار دارد و از نظر جاذبه‌های اکوتوریسمی و تنوع اقلیمی نیز جزو پنج کشور دنیاست ولی از این موهبت الهی به نحو مناسبی در راستای سودآوری برای منطقه استفاده نشده است و در این میان در کشور مناطقی وجود دارد که به لحاظ زیبایی و جاذبه‌های توریستی در حد بسیار مناسبی قرار گرفته‌اند (زاهدی، ۱۳۸۷، نصیری زاده و توتونچی، ۱۳۸۲). حال با توجه به اهمیت گردشگری در زمینه‌های متعدد، زمان پرسش این سوال فرا رسیده است که آیا در این استان مطالعه‌ای در خصوص عوامل موثر بر توسعه گردشگری صورت گرفته است؟ آیا مشکل روستاهای هدف گردشگری از زبان مردم روستایی بررسی شده است؟ سوالات مذکور بسیار مهم بوده و پاسخگویی به آنها گامی در راستای بهبود گردشگری استان چهارمحال و بختیاری و همچنین منطقه خواهد بود، بنابراین، تحلیل اطلاعات

ایران حدود ۲.۴ میلیارد دلار بوده که ۲.۵ درصد از کل صادرات ایران را تشکیل می‌دهد و طبق پیش بینی سازمان جهانی شورای سفر در سال ۲۰۲۰ این رقم به ۵.۱ میلیارد دلار می‌رسد که معادل ۲.۴ درصد کل صادرات ایران است (WTO, 2011). توجه به آمار و ارقام مذکور بسیار تامل برانگیز است و وظیفه محققان و پژوهشگران، کنکاش و مطالعه در حوزه توریسم و گردشگری می‌باشد، تا اینکه سهم زیادی از جمعیت و درآمد حاصل از حوزه مربوطه را در ایران و منطقه پرپتانسیل چهارمحال و بختیاری، داشته باشیم، بنابراین، پژوهش در این حوزه بیش از پیش ضرورت می‌یابد، چرا که گردشگری یک فعالیت اقتصادی (بونی فیس، ۱۳۸۰) اجتماعی (Holden, 2000) است که می‌تواند گفت میراث فرهنگی و طبیعی کشورها را خرید و فروش می‌کند (موحد، ۱۳۸۶) و سبب ایجاد اشتغال فراوان خواهد بود (دیباچی، ۱۳۷۱). صنعت گردشگری سومین پدیده اقتصادی پویا و در حال توسعه پس از صنایع نفت و خودرو به شمار می‌رود و سازمان توسعه و همکاری جهانی، این صنعت را پس از بانکداری، دومین بخش خدمات در تجارت بین‌المللی معرفی کرده است (OECD, 2005). بنابراین، توجه به این مقوله مهم بسیار حائز اهمیت بوده و تحقیق در این راستا ضرورت می‌یابد. گردشگری روستایی می‌تواند یکی از گزینه‌های مناسب برای کسب درآمد و ایجاد شغل و ایجاد تغییرات مثبت در درآمد روستایی در نظر گرفته شود (Augustin, 1998). توسعه گردشگری روستایی به عنوان یک بخش ارزشمند و رشد یابنده در زمینه رهیافت اقتصادی مطرح است (ریچارد شارپلی، ۱۳۸۰) و گردشگری می‌تواند به عنوان

گردآوری شده از دیدگاه افرادی که به طور مستقیم با گردشگری روستایی در ارتباط هستند (روستائیان) برای شناسایی و تحلیل عوامل موثر بر توسعه گردشگری روستایی استان چهارمحال و بختیاری ضرورت می‌یابد.

پیشینه تحقیق

بررسی‌های متعددی در زمینه گردشگری در ایران و سایر نقاط جهان صورت گرفته است که در ادامه به بررسی آنها پرداخته می‌شود. کدیور و سقایی (۱۳۸۶) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که در صورت عدم سازماندهی مناطق گردشگری نه تنها پایداری محیط با خطر مواجه می‌شود بلکه امنیت اجتماعی مکان مربوطه دچار چالش می‌شود (کدیور و سقایی، ۱۳۸۶) همچنین نتایج تحقیق تقدیسی و عنبرانی (۱۳۸۶) نشان داد که اگر یک منطقه از لحاظ جاذبه غنی، ولی از لحاظ امکانات رفاهی مورد توجه قرار نگیرد در ارتباط با پذیرش گردشگر با شکست مواجه می‌شود (تقدیسی و عنبرانی، ۱۳۸۶)، نتایج پژوهشی دیگر تعدد مراکز تصمیم‌گیری، ضعف بازاریابی، ضعف امکانات زیربنایی و خدمات گردشگری و فقدان فرهنگ پذیرش گردشگر را از جمله موانع صنعت گردشگری بر شمرده است (مدهوشی و ناصریور، ۱۳۸۲). همچنین، نتیجه پژوهش محمدی یگانه و رستمی (۱۳۸۸) گردشگری روستایی را راه حلی کلی برای رفع همه مشکلات نواحی روستایی نمی‌داند، اما آن را یکی از شیوه‌هایی که آثار اقتصادی مهمی دارد و می‌تواند به کند شدن روند تخلیه سکونت‌گاه‌های روستایی کمک کند بر شمرده‌اند (محمدی‌یگانه و همکار، ۱۳۸۸). نتایج حاصل از

مطالعه‌ای دیگر حاکی از آن است که روند کنونی بهره‌برداری از طبیعت علی‌رغم برخی فعالیت‌ها و تمهیدات محدود کننده، فراتر از ظرفیت تحمل محیط بوده و بیم آسیب‌های جدی و نابودی توان‌های طبیعی و اقتصادی منطقه می‌رود (علیزاده، ۱۳۸۲)، در تحقیقی دیگر تجلی برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری زیر ساخت‌ها و تشویق بخش خصوصی را از عوامل مهم در راستای توسعه و پیشرفت گردشگری بر شمرده است (تجلی، ۱۳۷۹). مافی و سقایی یکی از عوامل بسیار مهم سفر گردشگران به مناطق متعدد علاوه بر داشتن جاذبه‌های طبیعی مناسب، وجود مسیر دسترسی مناسب و وسایل مناسب برای حمل و نقل است (مافی و سقایی، ۱۳۸۷). نتایج تحقیق شجاعی نشان داد که به دلیل مدیریت ضعیف و برنامه‌ریزی نادرست مسئولان به توریسم توجه چندانی نشده و توریست‌ها از نظر مردم روستا افرادی غریبه‌اند که با آداب و رسوم و فرهنگ روستائیان کاملاً بیگانه‌اند (شجاعی، ۱۳۸۶). ثبوتی (۱۳۸۵) در تحقیق خود تبلیغات و اطلاع‌رسانی، امکانات زیر بنایی و ساختاری، آموزش مسئولان، کارگزاران و همچنین امنیت از مهمترین عوامل موثر در امر گردشگری است (ثبوتی، ۱۳۸۵). Mitchell and Hall (2005) در نتایج تحقیق خود افزایش میزان آموزش نیروی انسانی، آموزش فعالیت‌های بازاریابی و همچنین فعالیت‌های اجتماعی را از عوامل موثر در خصوص افزایش سود بیشتر سازمان‌های گردشگری می‌دانند (Mitchell & Hall, 2005). همچنین Baum and Szivas (2008) and Hall and Jenkins (1995) نیز در نتایج پژوهش‌های خود، عدم توجه سازمان‌های مرتبط با صنعت توریسم به تحقیقات آکادمیک و دانشگاهی را به عنوان یکی از موانع اصلی در این

روش پژوهش

تحقیق حاضر به دلیل تحلیل عوامل موثر بر توسعه گردشگری روستایی از دیدگاه روستاییان استان چهارمحال و بختیاری کاربردی بوده و رویکرد کلی آن کمی است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه روستاییان سرپرست خانوار روستاهای هدف گردشگری استان چهارمحال و بختیاری بود (N=21548)، که تعداد 264 نفر (سرپرست) از آنها براساس جدول بارتلت و همکاران¹ (2001)، به عنوان نمونه آماری تعیین و از روش تصادفی منظم یا سیستماتیک انتخاب شدند. متغیرهای مستقل این تحقیق شامل کلیه عوامل موثر بر توسعه گردشگری در استان چهارمحال و بختیاری بوده و متغیر وابسته در این پژوهش دیدگاه روستاییان نسبت به پتانسیل توسعه گردشگری در منطقه است که متغیرهای مستقل و وابسته در طیف لیکرت سنجیده شده‌اند. ابزار اصلی گردآوری داده‌ها، پرسشنامه‌ای شامل سوالات تخصصی مربوط به گردشگری روستایی بود که بر اساس پیشینه تحقیق تدوین گردید. به منظور تعیین روایی پرسشنامه از نظرات افراد صاحب نظر و متخصص در زمینه گردشگری روستایی و همچنین متخصصین در زمینه توسعه روستایی استفاده شد و اصلاحاتی در آن صورت گرفت. در این پژوهش برای تعیین پایایی ابزار تحقیق، پرسشنامه طراحی شده در بین 35 نفر از روستاییان روستاهای هدف گردشگری (جدول 1) مورد پیش‌آزمون (کلانتری، 1382) قرار گرفت و سپس با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ که معادل 0/85 به دست آمد پایایی پرسشنامه برای

خصوص می‌دانند (Hall & Jenkins, 1995 and Baum & Szivas, 2008).

شهیدی و همکاران (1388) در پژوهشی بر مکتب بودن فعالیت‌های توریستی در کنار فعالیت‌های کشاورزی تاکید داشته‌اند، همچنین توکلی و هدایتی (1387) در پژوهش خود عدم سرمایه گذاری مناسب و کافی در بخش‌های زیربنایی، کمبود زیرساخت‌های گردشگری، ضعف شدید تبلیغات و اطلاع رسانی، عدم وجود نیروهای کار آموزده و مسلط به زبان‌های خارجی و عدم تابلوهای راهنمایی به زبان لاتین را جزو چالش‌های گردشگری بر شمرده‌اند و موسایی در تحقیق خود عامل اصلی در عدم جذب گردشگر را متغیر احساس نا امنی بر شمرده است (موسایی، 1383). تحقیق امیریان (1383) نشان می‌دهد که توسعه توریسم در ایران باعث بهبود توزیع درآمد و اشتغال‌زایی می‌شود.

تحقیق مهدوی و همکاران (1387) در ارتباط با اثرات گردشگری بر توسعه روستایی نشان داد اثرات مثبت گردشگری در زمینه‌های اجتماعی زیاد بوده و به دلایلی از جمله افزایش تعلق خاطر روستاییان به روستای خود، آشنایی و افزایش تعامل روستاییان با گردشگران و انتقال اندیشه‌ها به نواحی روستایی و بهبود وضعیت بهداشت فردی و عمومی، موجب کاهش مهاجرت در نواحی روستایی شده است.

هدف پژوهش حاضر بررسی این مساله بود که روستاییان روستاهای هدف گردشگری چه مولفه‌هایی را بر ایجاد و تقویت پتانسیل‌ها و امکان توسعه گردشگری استان چهارمحال و بختیاری موثر می‌دانند. در لوای هدف فوق چالش‌ها و موانع توسعه گردشگری استان نیز محقق می‌شود.

1 Bartlett and et al.

روستائیان مورد مطالعه است که بر اساس آن، ۳/۰۳ درصد از افراد بی سواد، ۲۱/۹۷ درصد سواد ابتدایی، ۱۸/۱۸ درصد راهنمایی، ۳۳/۳۴ درصد دیپلم و ۲۳/۴۸ درصد دارای تحصیلات دانشگاهی بوده‌اند.

جدول ۲- توزیع فراوانی روستائیان مورد مطالعه بر

اساس سطح تحصیلات

تحصیلات	فراوانی	درصد
بی سواد	۸	۳/۰۳
ابتدایی	۵۸	۲۱/۹۷
راهنمایی	۴۸	۱۸/۱۸
دبیرستان (دیپلم)	۸۸	۳۳/۳۴
دانشگاهی	۶۲	۲۳/۴۸
جمع	۲۶۴	۱۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق

در پژوهش حاضر، به منظور پی بردن به عوامل موثر بر توسعه گردشگری روستایی از دیدگاه روستائیان استان چهارمحال و بختیاری، کلیه مولفه‌ها وارد تحلیل عاملی و به منظور مناسب بودن داده‌ها برای استفاده از تکنیک تحلیل عاملی از آزمون بارتلت و شاخص KMO بهره گرفته شد. مقدار مناسب شاخص KMO (۰/۸۰۵) بر مناسب بودن گویه‌ها برای استخراج عامل‌ها صحه گذاشت. همچنین معنی داری آزمون بارتلت دلیلی بر همبستگی درونی متغیرها و امکان تشکیل مجموعه متغیرها (عامل‌ها) بود. به منظور تعیین تعداد عامل، عامل‌هایی که مقدار ویژه آنها بزرگتر از یک بوده است، انتخاب گردید که بر این اساس در این تحلیل ۷ عامل استخراج شده که در کل ۳۷ متغیر را در بر گرفته‌اند. عامل‌های استخراجی نام گذاری شده و به همراه مقدار ویژه، درصد واریانس و درصد واریانس تجمعی در جدول (۳) آورده شده است.

تحقیق مورد آزمون قرار گرفت که این مقدار برای ابزار تحقیق قابل قبول است. پرسشنامه‌ها به روستائیان استان چهارمحال و بختیاری ارائه و داده‌ها از این طریق جمع‌آوری گردید. پی‌گیری اهداف تحقیق با کاربرد تکنیک تحلیل عاملی اکتشافی (نوع R) انجام شد و داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم افزارهای SPSS₁₅ و Excel مورد پردازش و تحلیل قرار گرفت.

جدول ۱- توزیع جمعیت و نمونه روستاهای مدنظر برای

جمع‌آوری اطلاعات

ردیف	نام روستا	جمعیت	نمونه بارتلت
۱	هوره	۲۸۳۴	۳۴
۲	یاسه چای	۷۰۲	۹
۳	چلیوان	۷۱۸	۹
۴	سوادجان	۱۳۸۹	۱۶
۵	دستگرد امامزاده	۳۲۷۰	۳۹
۶	دزک	۳۱۳۳	۳۷
۷	دیمه	۳۰۰	۶
۸	شیخ علیخان	۲۰۴	۶
۹	سرافاسید	۱۳۶۰	۱۶
۱۰	آورگان	۲۵۵۶	۳۰
۱۱	ده چشمه	۴۷۰۰	۵۶
۱۲	آتشگاه	۳۸۲	۶
	جمع کل	۲۱۵۴۸	۲۶۴

منبع: یافته‌های تحقیق

یافته‌ها

با استناد به نتایج حاصل از پژوهش حاضر، متوسط سن روستائیان مورد مطالعه ۳۷/۷ (انحراف معیار ۰/۸۷) و دامنه سن جامعه مورد مطالعه بین ۲۰ تا ۸۰ سال، همچنین بیشترین توزیع فراوانی مربوط به طبقه سنی ۴۰-۳۱ سال بود. بر اساس نتایج حاصله، ۶۷/۴ درصد از افراد پاسخگو مرد و ۳۲/۶ درصد از آن‌ها زن بوده‌اند. جدول (۲)، نشان از وضعیت تحصیلات

جدول ۳- عوامل استخراج شده همراه با مقدار ویژه،

درصد واریانس و درصد واریانس تجمعی

عامل	مقدار ویژه	درصد واریانس	فراوانی جمعی درصد واریانس
برنامه ریزی دولتی	۵/۵۸	۱۵/۷۲	۱۵/۷۲
مشارکت	۵/۳۲	۱۵/۶۸	۳۱/۴۰
فرهنگی - اجتماعی	۴/۸۷	۱۵/۲۸	۴۶/۶۸
اقتصادی	۲/۵۹	۹/۵۱	۵۶/۹۱
بهداشتی و زیست محیطی	۲/۲۸	۶/۱۶	۶۲/۳۵
امنیت و آرامش	۲/۱۱	۵/۷۳	۶۸/۰۸
تبلیغات و سودمندی	۱/۸۳	۴/۹۵	۷۲/۰۴

منبع: یافته‌های تحقیق

بر اساس یافته‌های حاصل از جدول (۳) هفت عامل استخراج شده در مجموع ۷۲/۰۴ درصد واریانس کل را تبیین کرده اند. در این تحقیق، عامل برنامه ریزی دولتی با مقدار ویژه ۵/۵۸ بیشترین میزان واریانس کل (۱۵/۷۲ درصد) را تبیین کرده و مهمترین متغیری که بیشترین بار را بر این عامل بار کرده متغیر حضور گردشگر و افزایش امکانات رفاهی روستا بوده که در در جدول (۴) نشان داده شده است. دومین عامل که بیشترین مقدار واریانس باقیمانده را تبیین کرده است (۱۵/۶۸ درصد) عامل مشارکت نام گرفته که با مقدار ویژه ۵/۳۲ نه متغیر را در بر گرفته و مهمترین آنها فعالیت روستائیان در خصوص فروش تولیدات محلی و صنایع دستی است (جدول ۴).

سومین عامل که بیشترین مقدار واریانس باقیمانده را تبیین کرده است (۱۵/۲۸ درصد) عامل فرهنگی -

اجتماعی نام گرفته که با مقدار ویژه ۴/۸۷ ده متغیر را شامل شده و مهمترین آنها حضور گردشگر و افزایش کیفیت زندگی روستا است (جدول ۴). متغیرهایی که در چهارمین عامل که بیشترین مقدار واریانس باقیمانده را تبیین کرده است (۹/۵۱ درصد) عامل اقتصادی نام گرفته اند که مهمترین آنها حضور گردشگر و افزایش درآمد مستقیم روستاییان میباشد. همان طور که از جدول (۳) بر می آید چهار عامل برنامه ریزی دولتی، مشارکت، فرهنگی اجتماعی و عامل اقتصادی در مجموع ۵۶/۱۹ درصد از ۷۲/۰۴ درصد واریانس تبیین شده توسط ۷ عامل استخراج شده را تبیین کرده است که نشان از اهمیت این عوامل دارد. سه عامل بعدی که در مجموع ۱۶/۸۴ درصد از واریانس را تبیین کرده‌اند عبارتند از: ۱- عامل بهداشتی و زیست محیطی با مقدار ویژه ۲/۲۸ و ۶/۱۶ درصد تبیین واریانس، ۲- عامل، امنیت و آرامش با مقدار ویژه ۲/۱۱ که مقدار ۵/۷۳ درصد واریانس را تبیین کرده و ۳- عامل تبلیغات و سودمندی با مقدار ویژه ۱/۸۳ که مقدار ۴/۹۵ درصد از واریانس کل را تبیین کرده است. متغیرهای بار شده بر هر عامل و مقدار بار عاملی آنها در جدول ۴ نشان داده شده است.

جدول ۴- متغیرهای بار شده بر هر عامل و مقدار بارهای عاملی بعد از دوران ماتریس

بارعاملی	متغیر	عامل
۰/۶۲۴	ایجاد فرصت‌های شغلی به علت حضور گردشگر	عامل برنامه ریزی دولتی
۰/۶۲۰	بهبود زیرساخت‌های روستا به علت حضور گردشگر	
۰/۵۷۴	مدیریت محلی مناسب در روستا	
۰/۶۱۶	نقش دولت در توسعه گردشگری	
۰/۷۰۷	حضور گردشگر و افزایش درآمد آنها	
۰/۷۲۷	حضور گردشگر و افزایش امکانات رفاهی روستا	
۰/۵۶۹	حضور گردشگر و افزایش توجه ادارات به روستاها	
۰/۶۶۷	حضور گردشگر و افزایش امکانات عمومی روستا	
۰/۵۴۲	مشارکت روستائیان در خصوص راهنمایی گردشگران	عامل مشارکت
۰/۵۵۴	مشارکت روستائیان در خصوص ارائه خدمات اقامتی به گردشگران	
۰/۷۹۹	فعالیت زیاد روستائیان در خصوص احداث مراکز خدماتی	
۰/۸۷۰	مشارکت زیاد روستائیان در خصوص فعالیت‌های مرتبط با توریسم و گردشگری	
۰/۷۲۶	شرکت در برنامه ریزی‌های روستا (مشارکت)	
۰/۶۶۹	جويا شدن نظرات روستائیان در خصوص مسائل گردشگری	
۰/۷۹۱	فعالیت زیاد روستائیان در خصوص فروش تولیدات زراعی و باغی به گردشگران	
۰/۹۱۳	فعالیت روستائیان در خصوص فروش تولیدات محلی و صنایع دستی	
۰/۸۷۰	فعالیت مناسب روستائیان در خصوص حمل و نقل گردشگران	عامل فرهنگی - اجتماعی
۰/۴۸۴	استقبال مردم روستا از گردشگران	
۰/۷۱۵	مکمل بودن فعالیت‌های گردشگری و کشاورزی	
۰/۵۹۵	حضور گردشگر و تغییر در بافت جمعیتی روستا	
۰/۷۰۱	حضور گردشگر و تاثیر بر آداب و رسوم آنها	
۰/۷۴۲	حضور گردشگر و افزایش کیفیت زندگی روستا	
۰/۷۳۱	حضور گردشگر و کاهش اختلاف طبقاتی	
۰/۶۷۳	حضور گردشگر و تقویت هنجارهای اجتماعی روستا	
۰/۵۵۱	تلاش برای انتخاب روستای آنها به عنوان منطقه گردشگری	عامل اقتصادی
۰/۶۹۵	حضور گردشگر و پویایی فرهنگی در روستا	
۰/۷۲۲	موافقت کلی روستائیان در خصوص حضور گردشگر در منطقه آنها	
۰/۶۵۲	حضور گردشگر و افزایش درآمد مستقیم روستائیان	
۰/۵۹۶	فروش اراضی به گردشگران	
۰/۵۳۹	حضور گردشگر و افزایش قیمت زمین در روستا	
۰/۷۳۶	حضور گردشگر و تخریب محیط روستا	
۰/۷۸۳	حضور گردشگر و آلودگی روستا	
۰/۶۲۸	حضور گردشگر و افزایش سطح بهداشت	عامل بهداشتی و زیست محیطی
۰/۶۴۲	حضور گردشگر و بستر سازی برای آرامش آنها	
۰/۵۳۲	حضور گردشگر و افزایش امنیت در روستا	عامل امنیت و آرامش
۰/۶۳۰	حضور گردشگر و سودمندی برای گروهی کوچک از روستائیان	عامل تبلیغات و سودمندی
۰/۶۷۶	تبلیغات مناسب منطقه آنها برای جذب گردشگر	

* روش به کاررفته در چرخش عامل‌ها روش متعامد به شیوه وریماکس و معنی داری بارهای عاملی λ_0 در نظر گرفته می شود، منبع: یافته‌های تحقیق

تحلیل رگرسیون

برای بررسی میزان تاثیر مستقیم هر یک از عوامل شناخته شده بر توسعه گردشگری روستایی، نمرات عاملی عامل‌های فوق (به عنوان نشان دهنده هر عامل) محاسبه گردید و ۷ عامل استخراج شده از تحلیل به عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته شد. عوامل موثر بر توسعه گردشگری روستایی در استان چهارمحال و بختیاری به عنوان متغیر وابسته برای انجام تحلیل رگرسیون چندگانه منظور شد. راهبرد به کارگرفته شده در تحلیل رگرسیون روش "گام به گام" بود. در انجام رگرسیون چندگانه شش متغیر در شش گام وارد معادله شدند و سپس عملیات متوقف گردید. نتایج حاصل از رگرسیون در جدول (۵) نشان داده شده است. معادله رگرسیونی متغیرهای مستقل و متغیر وابسته عملکرد دفاتر به صورت زیر است:

$$Y = 3/005 + 0/440 X_1 + 0/350 X_2 + 0/340 X_3 + 0/210 X_4 + 0/170 X_5 + 0/140 X_6$$

در این معادله Y برابر پتانسیل (امکان) توسعه گردشگری روستایی در استان چهارمحال و بختیاری و X_1 تا X_6 متغیرهای مستقل "برنامه ریزی دولتی"، "مشارکت"، "فرهنگی فاجتماعی"، "اقتصادی"، "بهداشتی و زیست محیطی"، "امنیت و آرامش" و عامل "سودمندی و تبلیغات" می باشد که در جدول (۵) ضرایب متغیرها، ضریب ثابت و خطای استاندارد، ضریب همبستگی چندگانه، ضریب تعیین و

مقدار و سطح معنی‌داری هر متغیر نشان داده شده است.

همان طور که در جدول (۵) نشان داده شده است در اولین گام متغیر عامل "برنامه ریزی دولتی" وارد معادله شد. ضریب تعیین برای این متغیر $0/365$ ($R^2 = 0/365$) مقدار عددی ضریب تعیین بیانگر آن است که حدود ۳۶ درصد عوامل موثر بر توسعه گردشگری روستایی ناشی از تاثیر عامل برنامه ریزی دولتی بوده است. در گام دوم متغیر "مشارکت" وارد معادله گردید که به همراه متغیر قبلی $0/70$ درصد در شناسایی عوامل موثر بر توسعه گردشگری را تبیین می کنند. در گام سوم متغیر "فرهنگی فاجتماعی" وارد معادله شد که به همراه دو متغیر قبلی $0/60$ درصد عوامل موثر بر توسعه گردشگری روستایی را تبیین می کنند. در گام‌های چهارم، پنجم و ششم به ترتیب متغیرهای "اقتصادی"، "بهداشتی و زیست محیطی"، "امنیت و آرامش" وارد معادله شدند. پس از وارد کردن متغیر هفتم عملیات متوقف گردید. در مجموع شش عامل به عنوان متغیر مستقل $0/67$ درصد از تغییرات متغیر عوامل موثر بر توسعه گردشگری روستایی را در استان چهارمحال و بختیاری پیش بینی می کنند ($R^2 = 0/67$). همچنین، در جدول (۵) ضرایب استاندارد و غیراستاندارد متغیرهای مستقل نشان داده شده است.

جدول ۵- ضرایب استاندارد و غیراستاندارد متغیرهای مستقل و معنی‌دار آنها در معادله رگرسیون

متغیر	B	S.E	Beta	R	R2	T	Sig
مقدار ثابت (Constant)	۳/۰۰۵	-	-	-	-	-	۰/۰۰۰
برنامه ریزی دولتی (X۱)	۰/۴۴	۰/۰۳۶	۰/۴	۰/۶۰۴	۰/۳۶۵	۲/۳۵	۰/۰۰۰
مشارکت (X۲)	۰/۳۵	۰/۰۲۹	۰/۴۷۲	۰/۷۶۶	۰/۵۸۷	۲/۹۲	۰/۰۰۰
فرهنگی - اجتماعی (X۳)	۰/۳۴	۰/۰۲۰	۰/۴۶۸	۰/۸۹۸	۰/۶۰۶	۴/۳۳	۰/۰۰۰
اقتصادی (X۴)	۰/۲۱	۰/۰۱۵	۰/۲۹۳	۰/۹۴۴	۰/۶۲۱	۵/۹۶	۰/۰۰۰
بهداشتی - زیست محیطی (X۵)	۰/۱۷	۰/۰۱۱	۰/۲۳۱	۰/۹۷۲	۰/۶۴۵	۸/۹۸	۰/۰۰۰
امنیت و آرامش (X۶)	۰/۱۴	۰/۰۰۶	۰/۱۹۲	۰/۹۹۱	۰/۶۷۲	۵/۹۹	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق

نتیجه‌گیری

توریسم روستایی، یکی از مفاهیم و اشکال توسعه پایدار است که در آن از منابع موجود در مناطق روستایی استفاده می‌شود. این گونه توسعه، کمترین تأثیر مخرب را دارد یا اصولاً فاقد چنین تأثیراتی است و از رهگذر ارتقای سطح بهره‌وری در مناطق، ایجاد اشتغال، اصلاح توزیع درآمد، حفظ محیط روستا و فرهنگ بومی، جلب مشارکت مردم محلی و ارائه شیوه‌های مناسب برای منطبق ساختن باورها و ارزش‌های سنتی با شرایط امروزی، منافع روز افزون را نصیب مناطق روستایی می‌سازد. به طور خلاصه، نتایج حاصل از تحقیق نشان داد که هفت عامل "برنامه ریزی دولتی"، "مشارکت"، "فرهنگی - اجتماعی"، "اقتصادی"، "بهداشتی و زیست محیطی"، "امنیت و آرامش" و "سودمندی و تبلیغات" در مجموع ۷۲/۰۴ درصد واریانس کل را تبیین کرده‌اند. همچنین نتایج حاصل از رگرسیون چندگانه نشان داد که شش متغیر "برنامه ریزی دولتی"، "مشارکت"، "فرهنگی - اجتماعی"، "اقتصادی"، "بهداشتی و زیست محیطی"، "امنیت و آرامش" در شش گام وارد معادله شدند و در مجموع ۶۷/۲۰ درصد از تغییرات

عوامل موثر در توسعه گردشگری روستایی استان

چهارمحال و بختیاری را تبیین کرده‌اند.

برنامه‌ریزی دولتی متضمن تامین منافع درازمدت جامعه میزبان، گردشگران میهمان و حفاظت از منابع طبیعی و میراث فرهنگی است. در این تحقیق عامل برنامه‌ریزی دولتی به تنهایی بیش از ۱۵ درصد واریانس متغیر وابسته را تبیین می‌کند. این یافته موید نظر حاجیلویی و همکاران (۱۳۸۷) است که برنامه ریزی و مدیریت گردشگری را یک فعالیت فرابخشی دانسته‌اند که رویکردی جامع‌نگر و به هماهنگی بخش‌های مختلف مرتبط نیاز دارد. بنابراین، پیشنهاد می‌گردد حمایت دولت از توریسم روستایی و برنامه‌ریزی واقعی در این زمینه همراه با تشویق بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در این صنعت صورت گیرد. خدمات رسانی بیشتر و بهتر دولت در زمینه امور زیربنایی نظیر راه‌های ارتباطی و تسهیل دسترسی به روستاهای منطقه؛ و ایجاد مراکز اقامتگاهی و خدماتی - رفاهی مناسب و با استاندارد بالا در منطقه برای گردشگران؛ و همچنین افزایش توجه ادارات دولتی به روستاها به همراه حضور گردشگر و افزایش امکانات عمومی روستا منجر به ایجاد فرصت‌های شغلی

- احیای مشاغل سنتی منطبق با فرهنگ بومی منطقه مانند صنایع دستی و عرضه آن به گردشگران مورد توجه قرار گیرد.

رنجبریان و زاهدی (۱۳۷۹) بیان داشته‌اند یکی از عوامل بسیار مهم در خصوص پیشرفت هر جامعه و کاربردی بودن نتایج تحقیق، در نظرگرفتن دیدگاه مردم (مشارکت) در راستای مساله مورد مطالعه است. همچنین با استناد به نتایج تحقیق مهدوی و همکاران (۱۳۸۷) که ورود گردشگران به منطقه را باعث افزایش ارتباطات افراد و افزایش سطح مشارکت دانسته‌اند یکی از ابعاد نهادی مدیریتی توسعه گردشگری روستایی که می‌تواند در ایران قابلیت اجرایی و عملی داشته باشد توسعه تعاونی‌های گردشگری در محیط‌های روستایی به عنوان ابزار اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی که در نتیجه باعث:

- توسعه اشتغال و ایجاد فرصت‌های کاری برای مردم در نواحی دارای جاذبه گردشگری به منظور بهبود درآمد مردم روستایی در نواحی مد نظر؛

- تأمین تسهیلات، ابزار، و امکانات شغلی برای مردم در جهت توسعه اشتغال ناشی از گردشگری و انجام اقدامات لازم و فراهم کردن امکانات و خدمات گردشگری در روستاها؛

- زمینه‌سازی در جهت بهره‌برداری بهینه و بکارگیری منابع برای توسعه گردشگری در حوزه‌های گردشگری؛

- کمک به توسعه و آبادانی روستاهای دارای جاذبه گردشگری از طریق جلب سرمایه‌گذاری‌های مختلف و بهبود و تقویت فرهنگ مشارکت و کار جمعی در فعالیت‌های گردشگری؛

بوسیله حضور گردشگر می‌شود. در نهایت، تدوین و اجرای برنامه جامع که ابعاد مختلف اجتماعی- فرهنگی، اقتصادی، زیست محیطی و امنیتی و قانونی را مورد بررسی و مطالعه قرار دهد جز از طریق دخالت نهادهای دولتی میسر نیست.

همان گونه که قبلاً اشاره گردید، طبق تعاریف پیش نیاز توسعه‌ی پایدار گردشگری، تلفیق و هماهنگی اهداف اقتصادی، زیست محیطی، اجتماعی و فرهنگی است. بزعم شفیق زاده (۱۳۸۳) بسیاری از گردشگران به منظور بازدید از مناطق زیبا و شگفتی‌ها و جاذبه‌های طبیعی و فرهنگی سفر خود را آغاز می‌کنند و همان گونه که می‌دانیم عوامل فرهنگی و اجتماعی همیشه در علوم اجتماعی و جوامع یکی از عناصر بسیار تاثیرگذار در موفقیت یک جامعه می‌باشد. محققان به انحاء مختلف اهمیت این عوامل را در گردشگری بیان کرده‌اند به عنوان مثال "گردشگری یک فعالیت اقتصادی است که می‌توان گفت میراث فرهنگی و طبیعی کشورها را خرید و فروش می‌کند" (بونی فیس، ۱۳۸۰) و امیریان (۱۳۸۳) توسعه توریسم را سبب بهبود توزیع درآمد و اشتغال زایی می‌داند. از آنجا که جاذبه‌های فرهنگی بخشی از جاذبه‌های توریستی است بنابراین، پیشنهاد می‌گردد:

- مستند سازی جنبه‌های فرهنگی و اشاعه آن از طرق مختلف بویژه مکتوبات، رسانه‌های انبوهی و شبکه جهانی وب بعنوان بستر ساز توسعه توریسم منطقه انجام شود.

- سرمایه گذاری مناسب در بخش‌های فرهنگی و آموزش مردم محلی برای برقراری ارتباط مناسب با گردشگران، با برگزاری دوره‌های آموزشی صورت گیرد.

حاجیلوئی، مسعود و قدیری معصوم، مجتبی، (۱۳۸۷)، نقش و تاثیر خانه‌های دوم بر ساختار اقتصادی، اجتماعی ناحیه کلاردشت. پژوهش‌های جغرافیای انسانی. شماره ۶۵. صص ۱۹-۳۱.

دیبایی، پرویز، (۱۳۷۱)، شناخت جهانگردی. انتشارات دانشگاه شهید بهشتی. تهران

رستمی، یسار، (۱۳۸۸)، امکان‌سنجی توسعه گردشگری روستایی به منظور دستیابی به توسعه پایدار اقتصادی؛ مطالعه موردی: روستای اورامان تخت. پایان نامه کارشناسی ارشد، استاد راهنما بهروز محمدی یگانه، گروه جغرافیا. دانشگاه زنجان.

رنجبریان، بهرام و زاهدی، محمد، (۱۳۷۹)، برنامه‌ریزی گردشگری در سطح ملی و منطقه‌ای. انتشارات جهاد دانشگاهی اصفهان. اصفهان.

زاهدی، شمس السادات، (۱۳۸۷)، مبانی توریسم و اکوتوریسم پایدار. انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی. تهران.

سازمان برنامه و بودجه استان لرستان (آذر ۱۳۷۸). مطالعات قابلیت سنجی توسعه استان لرستان / بخش توریسم.

سند چشم انداز ۲۰ ساله گردشگری، ۱۳۹۰، برگرفته شده از سایت <http://darvazeh.net/news>

شجاعی، منوچهر، (۱۳۸۶)، بررسی سیاست‌های دولت در صنعت گردشگری و ارائه الگوی توسعه پایدار صنعت گردشگری کشور. مجله دانش مدیریت. سال ۲۰. شماره ۷۸. صص ۶۳-۹۰.

شفیع‌زاده، اصرافیل، (۱۳۸۳)، توریسم و امنیت ملی. برگرفته شده از سایت آفتاب. www.aftab.ir

- تشویق مردم محلی به اقدامی خودجوش در زمینه تبلیغ گردشگری در روستاهای منطقه و ایجاد شرایط آن؛ و تبلیغ از طریق تهیه بروشور، عکس و کارت پستال‌هایی از جاذبه‌های روستایی منطقه و توزیع آنها میان گردشگران.

منابع

امیریان، سعید، (۱۳۸۳)، بررسی اثرات اقتصادی توریسم در جمهوری اسلامی ایران با استفاده از تحلیل داده ستانده. پایان نامه کارشناسی ارشد. استاد راهنما حسین صادقی. دانشگاه تربیت مدرس. گروه اقتصاد.

بونی فیس، پرسیلا، (۱۳۸۰)، مدیریت گردشگری فرهنگی. ترجمه محمود عبدالله زاده. دفتر پژوهش‌های فرهنگی. تهران.

تبوتی، حجت، (۱۳۸۵)، بررسی عوامل تاثیر گذار در توسعه گردشگری. برگرفته شده از سایت مدیریت جامع. <http://athir.blogfa.com/cat-54.aspx>

تجلی، محمد حسین، (۱۳۷۹)، نقش توان‌های توریستی در توسعه اقتصادی شهر کرمان. پایان نامه کارشناسی ارشد. استاد راهنما احمد پور احمد. دانشگاه ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران.

تقدیسی زنجان، سیمین و عنبرانی، فاطمه، (۱۳۸۶)، توریسم روستایی الگویی در برنامه ریزی روستایی. مجله جغرافیا و توسعه ناحیه ای. شماره هشتم. صص ۱۷۲-۱۹۲.

توکلی، مرتضی و هدایتی، صلاح، (۱۳۸۷)، چالش‌های گردشگری در مناطق مرزی. مطالعه موردی سیستان و بلوچستان. مجله علمی - پژوهشی فضای جغرافیایی. شماره ۲۲. صص ۱-۲۰.

- شهییدی، محمدشریف و اردستانی، زهرالسادات و گودرزی سروش، محمد مهدی، (۱۳۸۸)، بررسی تاثیرات توریسم در برنامه ریزی نواحی روستایی. مجله پژوهش‌های جغرافیایی. صص ۹۹-۱۱۳.
- علیزاده، کتابون، (۱۳۸۲)، اثرات حضور گردشگران بر منابع زیست محیطی بخش طرقله شهرستان مشهد. مجله پژوهش‌های جغرافیایی. شماره ۴۴. صص ۵۵-۷۰.
- کدیور، علی اصغر و سقایی، مهدی، (۱۳۸۶)، ساماندهی گردشگری در تفرجگاه‌های پیرامون شهری، مطالعه موردی دره اخلمد. فصلنامه تحقیقات جغرافیایی. شماره ۸۳. صص ۱۱۱-۱۳۴.
- مافی، عزت‌الله و سقایی، مهدی، (۱۳۸۷)، تحلیلی بر گردشگری روستایی پیرامون کلانشهرها، مطالعه موردی کلان شهر مشهد. مجله جغرافیا و توسعه ناحیه ای. شماره ی دهم. صص ۲۱-۴۰.
- مدهوشی، مهرداد و ناصرپور، نادر، (۱۳۸۲)، ارزیابی موانع توسعه صنعت گردشگری استان لرستان. فصلنامه پژوهشنامه بازرگانی. شماره ۲۸. صص ۲۵-۵۸.
- موحد، علی، (۱۳۸۶)، گردشگری شهری. انتشارات دانشگاه شهید چمران اهواز. اهواز.
- موسایی، میثم، (۱۳۸۳)، تخمین تابع تقاضای توریسم در ایران. فصلنامه پژوهشنامه بازرگانی. شماره ۳۲. صص ۲۲۵ - ۲۴۴.
- مهدوی، مسعود. مجتبی قدیری معصوم، قهرمانی، نسرین، (۱۳۸۷)، اثرات گردشگری بر توسعه روستایی با نظرسنجی از روستاییان دره کن و سولقان. فصلنامه روستا و توسعه، سال ۱۱، شماره ۲، تابستان ۱۳۸۷.
- نصیری زاده، حمیدرضا، توتونچی جلیل، (۱۳۸۲)، سمینار بررسی "جهانگردی و اشتغال" سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه جهانگردی در جمهوری اسلامی ایران تهران: سازمان ایرانگردی و جهانگردی.
- Arntzen, J., Setlhogile, T., & Barnes, J. (2007). Rural livelihoods, poverty reduction, and food security in Southern Africa: Is CBNRM the answer? Washington, DC: International Resources Group.
- Augustin, Marcjanna. (1998). National Strategies for Rural Tourism Development and Sustainability. The experience journal of Sustainable Tourism. P.3
- Bartlett, James, E. Kotrlik. Joe, W., & Higgins. Chadwhik, C (2001). Organizational Research: Determining Appropriation Sample Size in Survey Research. Journal of Information Technology. Learning and Performance Journal, 19, pp 43-50.
- Baum, T., & Szivas, E. (2008). HRD in tourism: a role for government? Journal of Tourism Management, 29(4), 783 - 794.
- Breidenhann, J., & Wickens, E. (2004). Tourism routes as a tool for the economic development of rural areas vibrant hope or impossible dream? Tourism Management, 25(1), 71- 79.
- Fossati, A. & Panella, G. (2000). Tourism and sustainable development: a theoretical framework. In A. Fossati, & G. Panella (Eds.), Tourism and sustainable economic development (pp. 3 - 36). Boston: Kluwer Academic Publishers.
- Giaoutzi, M., & Nijkamp, P. (2006). Emerging trends in tourism development in an open world. In M. Giaoutzi, & P. Nijkamp (Eds.), Tourism and regional development: New pathways (pp. 1-12). Aldershot, UK: Ashgate Publishing Ltd.
- Hall, C. M., & Jenkins, J. M. (1995). Tourism and public policy. London: Routledge
- Holden, A. (2000). Environment and tourism. Routledge published. London press.
- Lee, C. C., & Chang, C. P. (2008). Tourism development and economic growth: a closer look at panels. Journal of Tourism Management. 29(1), 180 - 192.

- Tourism 2020 vision. Find in: www.world-tourism.org.
- World Tourism Organization, 2010, Organisation Mondiale du Tourisme OMT/news and évents part.
- World Tourism Organization. (2011). National and regional tourism planning: case studies (Asia and Iran). London.
- World travel and tourism council, 2009, Tourism research part. London: World Travel and Tourism Council.
- World Travel and Tourism Council. (2009). Botswana: The impact of travel and tourism on jobs and the economy. London: World Travel and Tourism Council.
- Mitchell, M., & Hall, D. (2005). Rural tourism as sustainable business: key themes and issues. In D. Hall, I. Kirkpatrick, & M. Mitchell (Eds.), Rural tourism and sustainable business (pp. 3-14). Clevedon, UK: Channel View Publications.
- Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). (2005). OECD working papers series
- Sebele, L.S. (2010). Community-based tourism ventures, benefits and challenges: Khama Rhino Sanctuary Trust, Central District, Botswana. *Journal of Tourism Management*. (31). 136-146

Analysis the effective factors on improvement of rural tourism in viewpoint of villagers of Charmahal-va-Bakhtiari province

M. Karami Dehkordi. A.A. Mirakzadeh. F. Ghiyasvand Ghiyasi

Received: March 10, 2011 / Accepted: September 13, 2011, 27-32 P

Extended abstract

1- Introduction

Tourism is most important issue of today's in societies, which challenged in political, economic and cultural situations and living method of human. According to world tourism organization annually more than 600 million people visit from attractive places of the world, that portion of Iran is 2 million. These Statistics are thinkable; as a result research in this regard is essential especially in Charmahal-va-Bakhtiary province that is one of the most attractive regions in Iran country. Ensuring the sustainability of tourism has become the main challenge of those involved in the development and management of this vibrant sector of activity.

Also the tourism is economic and social concept that it purchases and sale countries cultural and natural heritage and they can create more employment situations. Rural tourism is an appropriate option for create revenue and employment and positive changes in rural income. With regard to tourism importance in different context and also this issue that Iran in historical and cultural monument is one of 10 important countries in the word. And Iran in term of ecotourism attraction and climate diversity is one of five attractive countries in the word. We have a question that do we have conduct a survey in this province about factor affecting on tourism development? Do we conduct a survey about the target villager's problems from rural view point? Then analysis the information gathering from this target population that have direct interaction with rural tourisms to identify and analyze factor affecting on rural tourism development in Charmahal-va-Bakhtiary province is essential. The purpose of this

---

Author(s)

M. Karami Dehkordi

M.A. of Rural Development, Razi University, Kermanshah, Iran

A.A. Mirakzadeh (✉)

Assistant Professor of Extension and Rural Development, Razi University, Kermanshah, Iran
e-mail: Mirakzadeh@razi.ac.ir

F. Ghiyasvand Ghiyasi

Assistant Professor of Agricultural Extension and Education, Islamic Azad University, Takestan Branch, Takestan, Iran

study is investigating factors influencing on feasibility of tourism development from villagers viewpoint and then identifying challenges and barriers of tourism development.

2- Methodology

The paradigm of this research was quantitative and the research design for this study was a descriptive and correlation method. Research population consisted all of villager's of Charmahal-va-Bakhtiary Province (N=21548) that based on Bartlett table 264 (supervisors) were selected as research sample with stratified sampling method. The independent variables in this research were all factors that influence on tourism development in Charmahal-va-Bakhtiary province and the dependent variable was villager's viewpoints about tourism development feasibility in this region. Questionnaire (that developed by researchers base on literature rearview) and interview consisted the means for data gathering. Reliability and validity were of instrument were confirmed and after data gathering data were analyzed by SPSS 15 and EXCEL software.

3- Discussion

Based on the perception of the respondents and ordinal factor analysis, the factors were categorized into seven groups, namely public planning, participation, cultural-social, economic, healthy- environment, safety and advertisement- beneficiary that totally explained 72.04 percent of tourism development variations. Also the result of

multiple regression showed that public planning, participation, cultural-social, economic, healthy- environment, safety factors were entered in equation and 67.2 percent of dependent variable (development rural tourism) variation were explained by these factors. Public planning is insurance to provide lifetime benefit of host society, guest (tourists), natural resources and cultural heritage conservation. In this research public planning explained more than 15 percent of dependent variable. On the most important in each society progress and applied research output is mention to people participation in problem solving. Also according to different researches in tourism issues show that tourism entrance in the society cause increasing in relationship and communication and increasing in people participation in social activities. One of the organizational dimensions of rural tourism management in Iran is develop cooperative of rural tourism in rural regions that can be operation to economic and cultural aims.

4- Conclusion

Researchers believe that planning and management of tourism are intersection concept that comprehensive approach needs to intersection coordination between different sections. Then have been proposed to public support from rural tourism and actual planning in this context with persuasion private sector investment in this industry. More and better public service in fundamental affairs like accessible roads and facilitating access to rural regions, create

appropriate residency and service centers with high quality for tourism and also pay attention by public office to rural with tourist attending and increasing facilities in rural can create job situation by this industry. However codify and performance comprehensive program in cultural, economic, legal, environmental and social dimensions study without public institutions sharing is not feasible.

As cultural attraction is part of tourism attraction, in this regard was proposed:

Predicating cultural aspects and dissemination it from different ways like hand writing, mass media and web as tourism development context in the region.

Appropriate investigation of cultural and education sectors is appropriate contact with tourist.

Renewable traditional jobs with indigenous culture like hand craft and provide it to tourist.

Although advertisement and its beneficiary is the last factor that arrived in factor analysis but this component is most important factor in tourism development. Then persuasion local people to spontaneous action in context of advertisement in rural area by provide brochure, pictures for tourists in this regard is efficient.

Keywords: Development, Rural, Planning, Charmahal-va-Bakhtiary

References

Aftab news, Keyhan newslater (2010). Tourism Industry. Available at: <http://sanatetourism.blogspot.com/1389>
Alizadeh, Katayun (2003).effects of tourists on natural resource in

Torghabe county in Mashhad. Journal of geographical researchs. No 44. PP: 55-70.

Amiriyani, saeed (2004). Investigation of economic effects of tourism in IRAN with use of input- output analysis. Supervisor Hossein Sadeghi, MSc Dissertation. Tarbiyat modarres University.unpublished.

Arntzen, Jaap., Setlhogile, Teshepo., & Barnes, Jon (2007). Rural livelihoods, poverty reduction, and food security in Southern Africa: Is CBNRM the answer? Washington, DC: International Resources Group.

Augustin, Marcjanna (1998). National Strategies for Rural Tourism Development and Sustainability. The experience journal of Sustainable Tourism. P.3

Bartlett, James, E. Kotrlik. Joe, W., & Higgins. Chadwhik, C. (2001). Organizational Research: Determining Appropriation Sample Size in Survey Research. Journal of Information Technology. Learning and Performance Journal, 19, pp 43-50.

Baum, Tom & Szivas, Edith (2008). HRD in tourism: a role for government? Journal of Tourism Management, 29(4), 783 - 794.

Boniface, Priscilla (2001) Cultural tourism management. Translated by Mahmood Abdollahzadeh. Cultural research office. Tehran.

Breidenhann, Jenny., & Wickens, Eugenia (2004). Tourism routes as a tool for the economic development of rural areas vibrant hope or impossible dream? Tourism Management, 25(1), 71- 79.

- Dibayi, Parviz (1992). Recognition of Global tourism. Shahid beheshti University Press. Tehran.
- Document of tourism for 20 future years (2011). Available at: <http://darvazeh.net/news>
- Fossati, Amedeo., & Panella, Giorgio. (2000). Tourism and sustainable development: a theoretical framework. In A. Fossati, & G. Panella (Eds.), Tourism and sustainable economic development (pp. 3 - 36). Boston: Kluwer Academic Publishers.3-36
- Giaoutzi, Maria., & Nijkamp, Peter (2006). Emerging trends in tourism development in an open world. In M. Giaoutzi, & P. Nijkamp (Eds.), Tourism and regional development: New pathways . (pp. 1-12). Aldershot, UK: Ashgate Publishing Ltd.
- Hajiluyi, Masoud & Mojtaba Ghadiri Masum (2008). Role and effect of second houses on socio- economic structure of Kelardasht County. Journal of human geography researches. No 65. Pp:19-31
- Hall, Colin Michael., & Jenkins, John M. (1995). Tourism and public policy. London: Routledg
- Holden, Andrew (2000). Environment and tourism. Routledg published. London press. Tourism 2020 vision. Find in: www.world-tourism.org.
- Kadivar, Ali Asghar & Mahdi saghayi (2007). Organizing of tourism in natural parks around the cities, Case study of Ahklamad Valley. Journal of geographical research. No83. Pp:111-134
- Lee, Chien Chiang., & Chang, Chun Ping. (2008). Tourism development and economic growth: a closer look at panels. Journal of Tourism Management. 29(1), 180 - 192.
- Madhushi Mehrdad & Nader Naserpur (2003). Assessment of the obstacles on tourism industry development in Lorestan Province. Journal of commercial research. No28. Pp: 25-58
- Mafi, ezatallah & Mahdi saghayi (2008). Analysis of rural tourism around the big cities; case study of Mashhad. Journal of geography and regional development. No 10.pp:21-40
- Mahdavi, Masoud; Mojtaba Ghadiri Masum & Nasrin Ghahramani (2008). Effects of tourism on rural development in viewpoint of villagers in Kan and Solughan Valley. Quarterly journal of Rural development studies. VOL. 11, No.2, Summer
- Mitchell, Morag., & Hall, Derek (2005). Rural tourism as sustainable business: key themes and issues. In D. Hall, I. Kirkpatrick, & M. Mitchell (Eds.), Rural tourism and sustainable business (pp. 3-14). Clevedon, UK: Channel View Publications
- Mosae, Meysam (2004) Estimating of demand function of tourism in Iran. Journal of commercial research. No32. Pp: 225-244.
- Movahed, Ali (2007). Urban tourism. Shahid chamran University perss. Ahvaz
- Nasirizadeh, Hamidreza & Jalil Totonchi (2003). Travelling on the world and employment seminar; policies and

- programs for developing tourism in IRAN.
- Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). (2005). OECD working papers series Planning organization of Lorestan province (1999). Potential assessment studies for developing Lorestan province/ part of tourism.
- Ranjbariyan, Bahram & Mohammad Zahedi (2000) Tourism planning in regional and national level. University of Isfahan Press, Isfahan.
- Rostami Yasar (2009). Possibility assessment of rural tourism development for achieving to sustainable economic development; case study of Oraman Tkht Village. MSc Dissertation. Supervisor Behrooz Mohammadi Yegane, Geographical Science College. University of zanzan. unpublished.
- Sebele, Lesego S. (2010). Community-based tourism ventures, benefits and challenges: Khama Rhino Sanctuary Trust, Central District, Botswana. *Journal of Tourism Management*. (31). 136–146
- Shafizadeh, esrafil (2004). Tourism and national security. *Aftab news reporter*, available at: www.aftab.ir
- Shahidi, Mohammad Sharif; Zahrasadat Ardestani; Godarzi soroush & Mohammad mahdi (2009). Investigation of effects of tourism on planning of rural areas. *Journal of geographical researchs*. No 68. PP: 99-113.
- Shojaee, Manochehr (2007). Investigating of public policies in tourism Industry and modeling appropriate model for sustainable development of tourism Industry in Iran. *Journal of knowledge of management*. Vol 20, No87. Pp:63-90
- Sobuti, Hojjat.(2006). Investigation of effective factors on tourism development. Available at: <http://athir.blogfa.com/cat-54.aspx>
- Taghdisi Zanjani, Simin & Fateme Anbarani.(2007).Rural tourism an model in rural planning. *Journal of geography and regional development*. No 8.pp:172-192
- Tajalli, Mohammad Hossein.(2000). The role of tourism potentials on economic development in Kerman city. MSc Dissertation. Supervisor Ahmad Purahmad, Faculty of Literature and Humanities. University of Tehran .unpublished.
- Tavakoli, Morteza & Selah Hedayati.(2008). Challenges of tourism in frontier regions. case study of Sistan and Baluchestan province. *Scientific-research journal of geographical space*. No 22.pp:1-20.
- World Tourism Organization (2010). *Organization Mondiale du Tourisme OMT/ news and évents part*.
- World Tourism Organization. (2011). *National and regional tourism planning: case studies (Asia and Iran)*. London.
- World travel and tourism council (2009). *Tourism research part*. London: World Travel and Tourism Council.
- World Travel and Tourism Council. (2009). *Botswana: The impact of travel and tourism on jobs and the economy*. London: World Travel and Tourism Council.

Zahedi, Shamsalsadat (2008). Principles
of sustainable Tourism and

ecotourism. Allame tabatabayi
University press. Tehran

